



Національний  
банк України

## Проміжна скорочена консолідована фінансова звітність

за період, що закінчився 30 вересня 2020 року



## Зміст

### ПРОМІЖНА СКОРОЧЕНА КОНСОЛІДОВАНА ФІНАНСОВА ЗВІТНІСТЬ:

Проміжний скорочений консолідований звіт про фінансовий стан	3
Проміжний скорочений консолідований звіт про сукупні доходи	4
Проміжний скорочений консолідований звіт про рух грошових коштів	5
Проміжний скорочений консолідований звіт про зміни у власному капіталі	6

Примітки до проміжної скороченої консолідованої фінансової звітності.....	7
---	---

1. Основна діяльність	7
2. Основи облікової політики та складання звітності	8
3. Основні оцінки та судження під час застосування принципів бухгалтерського обліку	10
4. Вплив економічної ситуації на фінансовий стан і результати діяльності Національного банку	10
5. Кошти і депозити в іноземній валюті та банківських металах	12
6. Цінні папери нерезидентів	13
7. Авуари в СПЗ	17
8. Цінні папери України	18
9. Кредити банкам та іншим позичальникам	20
10. Внески в рахунок квоти МВФ	21
11. Кошти банків	21
12. Кошти державних та інших установ	22
13. Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком	22
14. Зобов'язання перед МВФ	23
15. Зобов'язання з перерахування прибутку до розподілу до Державного бюджету України	23
16. Грошові кошти та їх еквіваленти	24
17. Процентні доходи та витрати	25
18. Витрати на утримання персоналу	25
19. Адміністративно-господарські та інші витрати	26
20. Умовні зобов'язання, зобов'язання з надання кредитів і похідні фінансові інструменти	26
21. Справедлива вартість фінансових активів та зобов'язань	27
22. Подання фінансових інструментів за категоріями оцінки	30
23. Операції зі зв'язаними сторонами	31

## Проміжний скорочений консолідований звіт про фінансовий стан

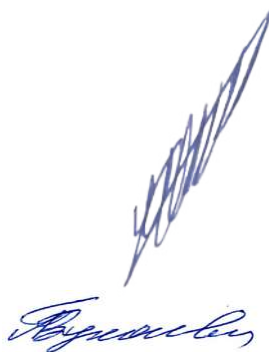
	Примітки	На 30 вересня 2020 року	На 31 грудня 2019 року
(у мільйонах гривень)			
<b>Активи</b>			
Кошти і депозити в іноземній валюті та банківських металах	5	71 667	90 168
Цінні папери нерезидентів	6	641 713	504 979
Авуари в СПЗ	7	173	234
Монетарне золото		42 121	28 223
Цінні папери України	8	336 243	347 191
Кредити банкам та іншим позичальникам	9	25 310	13 843
Внутрішній державний борг		1 659	1 727
Внески в рахунок квоти МВФ	10	80 136	65 894
Основні засоби та нематеріальні активи		4 135	4 386
Інші активи		12 241	4 188
<b>Усього активів</b>		<b>1 215 398</b>	<b>1 060 833</b>
<b>Зобов'язання</b>			
Банкноти і монети в обігу		516 008	425 256
Кошти банків	11	58 675	78 444
Кошти державних та інших установ	12	43 776	38 982
Зобов'язання з перерахування прибутку до розподілу до Державного бюджету України	15	–	42 722
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком України	13	122 571	151 932
Кредити отримані		2 830	2 369
Зобов'язання перед МВФ, крім зобов'язань зі сплати внеску за квотою	14	189 226	171 059
Боргові зобов'язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою	14	80 126	65 886
Інші зобов'язання		1 227	810
<b>Усього зобов'язань</b>		<b>1 014 439</b>	<b>977 460</b>
<b>Власний капітал</b>			
Статутний капітал		100	100
Загальні та інші резерви		170 695	51 439
Резерви переоцінки активів і зобов'язань		30 119	31 790
<b>Усього власного капіталу</b>		<b>200 914</b>	<b>83 329</b>
<b>Неконтрольована частка</b>		<b>45</b>	<b>44</b>
<b>Усього капіталу</b>		<b>200 959</b>	<b>83 373</b>
<b>Усього пасивів</b>		<b>1 215 398</b>	<b>1 060 833</b>

Від імені керівництва Національного банку України підписано та надано дозвіл на публікацію 27 листопада 2020 року.

Голова

Кирило ШЕВЧЕНКО

Головний бухгалтер – директор  
Департаменту бухгалтерського обліку



Богдан ЛУКАСЕВИЧ

Примітки, подані на сторінках 7–32, є невід'ємною частиною цієї проміжної скороченої консолідованої фінансової звітності.

## Проміжний скорочений консолідований звіт про сукупні доходи

	Примітки	За період, що закінчився 30 вересня 2020 року		За період, що закінчився 30 вересня 2019 року	
		За поточний квартал	Наростаючим підсумком з початку року	За поточний квартал	Наростаючим підсумком з початку року
(у мільйонах гривень)					
Процентні доходи	17	5 579	20 773	5 460	27 445
Процентні витрати	17	(2 940)	(12 890)	(3 671)	(11 867)
<b>Чистий процентний дохід до вивільнення резервів</b>		<b>2 639</b>	<b>7 883</b>	<b>1 789</b>	<b>15 578</b>
Чисте вивільнення резервів за основними процентними фінансовими активами		247	578	109	584
<b>Чистий процентний дохід після вивільнення резервів</b>		<b>2 886</b>	<b>8 461</b>	<b>1 898</b>	<b>16 162</b>
Комісійні доходи		121	287	71	204
Комісійні витрати		(8)	(206)	(6)	(25)
<b>Чистий комісійний дохід</b>		<b>113</b>	<b>81</b>	<b>65</b>	<b>179</b>
Результати від операцій з фінансовими активами та зобов'язаннями в іноземній валюті та монетарному золоті		34 030	94 457	(22 622)	(38 097)
Результати від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток		711	16 514	2 662	11 572
Інші доходи		210	540	258	897
<b>Усього чистих доходів/(витрат)</b>		<b>37 950</b>	<b>120 053</b>	<b>(17 739)</b>	<b>(9 287)</b>
Витрати на утримання персоналу	18	(492)	(1 384)	(435)	(1 313)
Витрати, пов'язані з виготовленням банкнот, монет, сувенірної та іншої продукції		(305)	(888)	(264)	(750)
Адміністративно-господарські та інші витрати	19	(433)	(999)	(291)	(860)
Відрахування до резерву забезпечення під імовірні зобов'язання		–	(95)	–	(122)
Чисте (збільшення)/зменшення резервів за іншими активами		(1)	(2)	–	2
<b>Прибуток/(збиток) до оподаткування</b>		<b>36 719</b>	<b>116 685</b>	<b>(18 729)</b>	<b>(12 330)</b>
<b>Витрати з податку на прибуток дочірньої компанії</b>		<b>–</b>	<b>(1)</b>	<b>(1)</b>	<b>(4)</b>
<b>Прибуток/(збиток) за період</b>		<b>36 719</b>	<b>116 684</b>	<b>(18 730)</b>	<b>(12 334)</b>
Інші сукупні доходи, які не підлягають перекласифікації як складові прибутків або збитків у наступних періодах:					
Переоцінка банківських металів		628	892	61	107
<b>Інші сукупні доходи за період</b>		<b>628</b>	<b>892</b>	<b>61</b>	<b>107</b>
<b>Разом сукупні доходи/(витрати) за період</b>		<b>37 347</b>	<b>117 576</b>	<b>(18 669)</b>	<b>(12 227)</b>
<b>Прибуток/(збиток) за період, який належить:</b>					
Національному банку України		36 719	116 683	(18 731)	(12 336)
неконтрольованій частці		–	1	1	2
		36 719	116 684	(18 730)	(12 334)
Сукупні доходи/(витрати), які належать:					
Національному банку України		37 347	117 575	(18 670)	(12 229)
неконтрольованій частці		–	1	1	2
		37 347	117 576	(18 669)	(12 227)

Від імені керівництва Національного банку України підписано та надано дозвіл на публікацію 27 листопада 2020 року.

Голова

Кирило ШЕВЧЕНКО

Головний бухгалтер – директор  
Департаменту бухгалтерського обліку



Богдан ЛУКАСЕВИЧ

Директор  
Департаменту фінансового контролінгу



Олег СТРИНЖА

Примітки, подані на сторінках 7–32, є невід'ємною частиною цієї проміжної скороченої консолідованої фінансової звітності.

## Проміжний скорочений консолідований звіт про рух грошових коштів

	Примітки	На 30 вересня 2020 року	На 30 вересня 2019 року
(у мільйонах гривень)			
<b>Операційна діяльність</b>			
Проценти отримані		19 375	25 290
Комісії отримані		287	205
Інші доходи		1 397	367
Проценти сплачені		(13 107)	(11 514)
Комісії сплачені		(206)	(65)
Інші витрати		(3 749)	(2 134)
Сплачені податки, збори і платежі		(349)	(236)
Перерахування коштів до Державного бюджету України		(42 722)	(64 898)
(Збільшення)/зменшення кредитів банкам та іншим позичальникам		(10 327)	9 270
Погашення внутрішнього державного боргу		99	99
(Зменшення)/збільшення коштів банків на вимогу		(24 963)	14 639
Збільшення коштів державних та інших установ		233	19 818
Збільшення інших активів		(7 090)	(1 427)
Збільшення/(зменшення) інших зобов'язань		3 876	(1 104)
Інший рух коштів		(275)	3 430
<b>Чисте вибуття грошових коштів від операційної діяльності</b>		<b>(77 521)</b>	<b>(8 260)</b>
<b>Інвестиційна діяльність</b>			
Чисте збільшення цінних паперів нерезидентів		(15 241)	(37 124)
Придбання монетарного золота		(56)	(125)
Погашення цінних паперів України	8	12 500	11 023
Придбання основних засобів та нематеріальних активів		(107)	(108)
Продаж основних засобів та нематеріальних активів		10	80
<b>Чисте вибуття грошових коштів від інвестиційної діяльності</b>		<b>(2 894)</b>	<b>(26 254)</b>
<b>Фінансова діяльність</b>			
Випуск/(вилучення) банкнот та монет з обігу		90 752	(9 120)
Погашення зобов'язань перед МВФ	7, 14	(17 456)	(15 438)
Строкові депозити залучені		–	(41)
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком України		(29 393)	(2 096)
<b>Чисте надходження/(вибуття) грошових коштів від фінансової діяльності</b>		<b>43 903</b>	<b>(26 695)</b>
<b>Вплив зміни валютних курсів</b>		<b>16 932</b>	<b>15 513</b>
<b>Чистий рух грошових коштів та їх еквівалентів</b>		<b>(19 580)</b>	<b>(45 696)</b>
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок звітного року		89 619	116 516
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець звітного періоду	16	70 039	70 820

Від імені керівництва Національного банку України підписано та надано дозвіл на публікацію 27 листопада 2020 року.

Голова

Кирило ШЕВЧЕНКО

Головний бухгалтер – директор  
Департаменту бухгалтерського обліку

Богдан ЛУКАСЕВИЧ

Примітки, подані на сторінках 7–32, є невід'ємною частиною цієї проміжної скороченої консолідованої фінансової звітності.

## Проміжний скорочений консолідований звіт про зміни у власному капіталі

	Статутний капітал	Загальні та інші резерви	Резерв переоцінки активів і зобов'язань	Усього власного капіталу	Неконтрольована частка	Усього капіталу
(у мільйонах гривень)						
<b>Залишок на 31 грудня 2018 року</b>	<b>100</b>	<b>56 091</b>	<b>81 274</b>	<b>137 465</b>	<b>42</b>	<b>137 507</b>
Усього сукупних доходів за дев'ять місяців 2019 року	–	(12 336)	107	(12 229)	2	<b>(12 227)</b>
Результат від передавання активів	–	(249)	–	(249)	–	<b>(249)</b>
Реалізований результат переоцінки за проданими цінними паперами та деривативами	–	619	(619)	–	–	–
Спрямування нереалізованих результатів від переоцінки цінних паперів до резерву переоцінки	–	326	(326)	–	–	–
<b>Залишок на 30 вересня 2019 року</b>	<b>100</b>	<b>44 451</b>	<b>80 436</b>	<b>124 987</b>	<b>44</b>	<b>125 031</b>
<b>Залишок на 31 грудня 2019 року</b>	<b>100</b>	<b>51 439</b>	<b>31 790</b>	<b>83 329</b>	<b>44</b>	<b>83 373</b>
Усього сукупних доходів за дев'ять місяців 2020 року	–	116 683	892	117 575	1	<b>117 576</b>
Результат від передавання активів	–	(5)	–	(5)	–	<b>(5)</b>
Реалізований результат переоцінки за проданими банківськими металами	–	15	–	15	–	<b>15</b>
Реалізований результат переоцінки за проданими цінними паперами та деривативами	–	2 563	(2 563)	–	–	–
<b>Залишок на 30 вересня 2020 року</b>	<b>100</b>	<b>170 695</b>	<b>30 119</b>	<b>200 914</b>	<b>45</b>	<b>200 959</b>

Від імені керівництва Національного банку України підписано та надано дозвіл на публікацію 27 листопада 2020 року.

Голова

Кирило ШЕВЧЕНКО

Головний бухгалтер – директор  
Департаменту бухгалтерського обліку



Богдан ЛУКАСЕВИЧ

Примітки, подані на сторінках 7–32, є невід'ємною частиною цієї проміжної скороченої консолідованої фінансової звітності.

# Примітки до проміжної скороченої консолідованої фінансової звітності

## 1. Основна діяльність

Національний банк України (далі – Національний банк) є центральним банком України і здійснює свою діяльність відповідно до Конституції України, Закону України “Про Національний банк України” та інших законодавчих актів України. Згідно із законодавством України основною функцією Національного банку є забезпечення стабільності грошової одиниці України. Під час виконання своєї основної функції Національний банк має виходити із пріоритетності досягнення та підтримання цінової стабільності в державі. Національний банк сприяє дотриманню стабільності банківської системи, сталих темпів економічного зростання та підтримує економічну політику Кабінету Міністрів України за умови, якщо це не перешкоджає досягненню цінової стабільності.

Національний банк не має на меті отримання прибутку.

Національний банк виконує функції та здійснює операції відповідно до Закону України “Про Національний банк України”.

Статутний капітал Національного банку є державною власністю.

До структури Національного банку станом на 30 вересня 2020 року і 31 грудня 2019 року входять центральний апарат і відокремлений підрозділ (Банкнотно-монетний двір), які здійснюють діяльність виключно в межах завдань і функцій Національного банку, установлених Законом України “Про Національний банк України”.

Дочірньою компанією Національного банку є ПАТ “РОЗРАХУНКОВИЙ ЦЕНТР З ОБСЛУГОВУВАННЯ ДОГОВОРІВ НА ФІНАНСОВИХ РИНКАХ” (далі – Розрахунковий центр). Частка Національного банку в капіталі Розрахункового центру становить 83,55% станом на 30 вересня 2020 року (станом на 31 грудня 2019 року – 83,55%).

Статутний капітал Розрахункового центру станом на 30 вересня 2020 року і 31 грудня 2019 року становить 206,7 мільйона гривень, який складається з простих іменних акцій номінальною вартістю 1 000 гривень кожна.

Виключною компетенцією Розрахункового центру є проведення грошових розрахунків за правочинами щодо цінних паперів та інших фінансових інструментів, вчинених на фондовій біржі та поза фондовою біржою, якщо проводяться розрахунки за принципом “поставка цінних паперів проти оплати”. Розрахунковий центр відкриває та веде грошові рахунки учасників фондового ринку. Також забезпечує виплату доходу за цінними паперами, номінальної вартості під час погашення цінних паперів та здійснення емітентом інших корпоративних операцій, у тому числі за цінними паперами, що розміщені та перебувають в обігу за межами України.

Національний банк є засновником Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку (далі – КНПФ). Національний банк здійснює адміністрування та зберігання активів КНПФ, проте не зазнає ризиків та не має права щодо змінних результатів його діяльності. Відповідно до Міжнародного стандарту фінансової звітності (далі – МСФЗ) 10 “Консолідована фінансова звітність” Національний банк не має контролю за КНПФ та відповідно КНПФ не було консолідовано під час складання цієї консолідованої фінансової звітності.

Інвестиції Національного банку в асоційовану компанію станом на 30 вересня 2020 року і 31 грудня 2019 року представлені Публічним акціонерним товариством “Національний депозитарій України”.

Національний банк, Національна комісія з цінних паперів і фондового ринку та інші учасники фондового ринку є акціонерами Публічного акціонерного товариства “Національний депозитарій України” (далі – Національний депозитарій). Згідно зі статутом Національний депозитарій провадить діяльність із депозитарного обліку та обслуговування обліку цінних паперів і корпоративних операцій емітента на рахунках у цінних паперах клієнтів.

Частка участі Національного банку в статутному капіталі Національного депозитарію станом на 30 вересня 2020 року становить 25% (на 31 грудня 2019 року – 25%).



## 2. Основи облікової політики та складання звітності

Проміжна скорочена консолідована фінансова звітність Національного банку складена відповідно до Міжнародного стандарту бухгалтерського обліку (далі – МСБО) 34 “Проміжна фінансова звітність”, затвердженого Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (далі – Рада МСБО).

Ця проміжна скорочена консолідована фінансова звітність не включає всієї інформації, необхідної для повного комплексу фінансової звітності згідно з МСФЗ, а лише окремі примітки для пояснення подій та операцій, які є суттєвими для розуміння змін у фінансовому стані та результатах діяльності Національного банку з дати останньої річної консолідованої фінансової звітності Національного банку.

Ця проміжна скорочена консолідована фінансова звітність має розглядатися разом із річною

консолідованою фінансовою звітністю Національного банку станом на 31 грудня 2019 року, складеною відповідно до МСФЗ.

Ця проміжна скорочена консолідована фінансова звітність підготовлена на основі припущення, що Національний банк є організацією, здатною продовжувати свою діяльність на безперервній основі.

Упродовж дев'яти місяців 2020 року змін у цілях та політиці управління фінансовими ризиками Національного банку не було.

Офіційний курс гривні до основних іноземних валют, за якими відображені монетарні статті консолідованого звіту про фінансовий стан, та монетарного золота був таким:

	30 вересня 2020 року (у гривнях)	31 грудня 2019 року (у гривнях)
1 долар США	28,2989	23,6862
1 СПЗ	39,832808	32,7539
1 євро	33,1309	26,422
1 фунт стерлінгів	36,4122	31,0206
1 тройська унція золота	53 338,05	35 802,17

### Уведення нових та змінених стандартів і тлумачень фінансової звітності

#### Змінені МСФЗ і тлумачення, які набрали чинності та прийняті до застосування 1 січня 2020 року й не мали суттєвого впливу на показники діяльності і фінансовий стан Національного банку

Поправки до МСБО 1 “Подання фінансової звітності” та МСБО 8 “Облікові політики, зміни в облікових оцінках та помилки” покликані полегшити розуміння визначення суттєвості в МСБО 1, проте не призначені для зміни основної концепції суттєвості в стандартах. Визначення суттєвості в МСБО 8 замінено посиланням на МСБО 1;

Поправки до посилань на Концептуальну основу стандартів МСФЗ;

Концептуальна основа (набирає чинності для річних періодів, які починаються з або після 01 січня 2020 року);

Поправки до МСФЗ 3 “Об’єднання бізнесу”;

Поправки до МСФЗ 9, МСБО 39 та МСФЗ 7 “Реформа базової процентної ставки” (фаза I);

Поправки до МСФЗ 16 “Оренда” – Пільги на оренду, пов’язані з Covid-19 (набирають чинності для річних періодів, які починаються з або після 01 червня 2020 року);

### Нові і переглянуті стандарти, які опубліковані, але ще не набрали чинності

Поправки до МСФЗ 10 “Консолідована фінансова звітність” і МСБО 28 “Інвестиції в асоційовані та спільні підприємства” – Продаж або розподіл активів між інвестором та його асоційованим чи спільним підприємством (набирають чинності для річних періодів, які починаються з або після дати, яка має бути визначена. Дозволяється дострокове їх застосування);

Поправки до МСБО 1 “Подання фінансової звітності” – Класифікація зобов’язань як поточних або непоточних покликані забезпечити більш загальний підхід до класифікації зобов’язань за МСБО 1 на основі договірних умов, чинних на звітну дату (набирають чинності для річних періодів, які починаються з або після 01 січня 2023 року);

Поправки до МСБО 37 “Забезпечення, умовні зобов’язання та умовні активи” - Обтяжливі контракти - витрати на виконання договору (набирають чинності для річних періодів, які починаються з або після 01 січня 2022 року);

Поправки до МСФЗ 3 “Об’єднання бізнесу”, пов’язані зі змінами в Концептуальній основі (набирають чинності для річних періодів, які починаються з або після 01 січня 2022 року);



Поправки до МСФЗ 9, МСБО 39, МСФЗ 7 “Реформа базової процентної ставки”, МСФЗ 4 та МСФЗ 16 (фаза II – набирають чинності для річних періодів, які починаються з 01 січня 2021 року);

МСФЗ 17 “Договори страхування” – новий стандарт фінансової звітності для договорів страхування, в якому розглянуто питання визнання та оцінки, подання та розкриття інформації (набирають чинності для річних періодів, які починаються з або після 01 січня 2023 року, проте дозволяється дострокове застосування);

Щорічні вдосконалення МСФЗ за період 2017–2020 років (зміни до МСФЗ 1, МСФЗ 9, МСФЗ 16, МСБО 41).

### Зміна облікової політики стосовно грошових коштів та їх еквівалентів

У 2019 році Національний банк змінив облікову політику щодо визначення еквівалентів грошових коштів. Згідно з новою політикою цінні папери нерезидентів зі строком погашення до трьох місяців не включаються до складу еквівалентів грошових коштів, а їх рух відображається у складі інвестиційної діяльності.

На думку керівництва Національного банку, така облікова політика є доречною, краще відповідає меті еквівалентів грошових коштів та правдивіше відображає зміст та економічну сутність цих активів, оскільки метою використання цінних паперів нерезидентів є управління міжнародними резервами, а не управління ліквідністю.

Ефект зміни облікової політики на консолідовану фінансову звітність представлено в нижченаведених таблицях.

### Зміни в Проміжному скороченому консолідованому звіті про рух грошових коштів:

	Як представлено у фінансовій звітності станом на 30 вересня 2019 року	Ефект від зміни облікової політики	Як представлено змінені порівняльні дані станом на 30 вересня 2019 року (у мільйонах гривень)
<b>Операційна діяльність</b>			
Інший рух коштів	–	3 430	3 430
Чисте вибуття грошових коштів	(11 690)	3 430	(8 260)
<b>Інвестиційна діяльність</b>			
Чисте збільшення цінних паперів нерезидентів	(35 409)	(1 715)	(37 124)
Чисте (вибуття)/надходження грошових коштів від інвестиційної діяльності	(24 539)	(1 715)	(26 254)
<b>Чистий рух грошових коштів та їх еквівалентів</b>	<b>(47 411)</b>	<b>(1 715)</b>	<b>(45 696)</b>
Грошові кошти та їх еквіваленти на початок звітного року	139 241	(22 725)	116 516
Грошові кошти та їх еквіваленти на кінець звітного року	91 830	(21 010)	70 820

### Зміна представлення

#### У Проміжному скороченому консолідованому звіті про сукупні доходи:

	Як представлено у фінансовій звітності станом на 30 вересня 2019 року		Зміна представлення		Як представлено змінені порівняльні дані станом на 30 вересня 2019 року	
	За поточний квартал	Наростаючим підсумком з початку року	За поточний квартал	Наростаючим підсумком з початку року	За поточний квартал	Наростаючим підсумком з початку року
Результати від операцій з борговими цінними паперами, що обліковуються за справедливою вартістю	2 421	11 159	(2 421)	(11 159)	–	–
Результати від операцій з фінансовими інструментами, крім операцій з борговими цінними паперами за справедливою вартістю	241	413	(241)	(413)	–	–
Результати від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток	–	–	–	–	2 662	11 572

Також було зроблено зміну представлення щодо витрат за фінансовими активами з від’ємною ставкою та витрат Банкотно-монетного двору, що не включаються до собівартості продукції. Інформацію щодо цих змін представлення розкрито в примітках 17 та 19.

### 3. Основні оцінки та судження під час застосування принципів бухгалтерського обліку

Національний банк використовує оцінки, припущення і професійні судження, що впливають на суми активів і зобов'язань, відображені в проміжній скороченій консолідованій фінансовій звітності. Оцінки та судження регулярно переглядаються й ґрунтуються на досвіді керівництва та інших чинниках, уключаючи майбутні події, очікування яких за наявних умов є обґрунтованими.

Найсуттєвіші оцінки та судження стосуються таких питань:

інформація про основні припущення і судження щодо майбутніх подій, що можуть спричинити суттєве коригування балансової вартості активів і зобов'язань у наступному звітному періоді;

оцінка очікуваних кредитних збитків для коштів на вимогу та строкових депозитів у іноземній валюті та монетарному золоті;

оцінка очікуваних кредитних збитків для цінних паперів, що оцінюються за амортизованою собівартістю;

оцінка очікуваних кредитних збитків для кредитів, наданих банкам та іншим позичальникам;

знецінення основних засобів та нематеріальних активів;

забезпечення під імовірні зобов'язання за пред'явленими до Національного банку судовими позовами;

операції зі зв'язаними сторонами.

Під час розрахунку резервів під очікувані кредитні збитки станом на 30 вересня 2020 року Національний банк застосовував до справедливої вартості застав за кредитними операціями визначені на основі експертних суджень додаткові дисконти для кризових періодів економічного циклу, що відображають очікуване зниження вартості майна в Україні у 2020–2021 роках під впливом поточної кризи. Ці зміни в судженнях не мали суттєвого впливу на розмір резервів під очікувані кредитні збитки.

Інших змін в облікових оцінках та судженнях управлінського персоналу (в частині суджень, що застосовуються для оцінки справедливої вартості боргових цінних паперів та визначення можливого знецінення депозитів, кредитів та цінних паперів, які оцінюються за амортизованою собівартістю) протягом дев'яти місяців 2020 року не було.

### 4. Вплив економічної ситуації на фінансовий стан і результати діяльності Національного банку

У III кварталі 2020 року падіння реального ВВП сповільнилося до 3,5% у річному вимірі (<http://ukrstat.gov.ua>). Скасування жорстких карантинних обмежень з кінця травня та уведення адаптивного карантину зумовило поступове відновлення економічної активності та поліпшення стану ринку праці. Підтримували бізнес-активність і стимулюючі заходи Національного банку та Уряду України (далі – Уряд).

Споживчий попит відновлювався швидко, про що свідчили високі темпи зростання роздрібною торгівлі. Поліпшення зовнішньої кон'юнктури, фінансових результатів підприємств та нарощування витрат бюджету на дорожню інфраструктуру підтримали інвестиційний попит. Втім, відновлення економічної активності було нерівномірним, зокрема через збільшення захворюваності на гостру респіраторну хворобу COVID-19, спричинену коронавірусом SARS-CoV-2, наприкінці кварталу та нижчі цьогорічні врожаї.

У III кварталі зберігся профіцит поточного рахунку, забезпечений меншим дефіцитом торгівлі товарами порівняно з минулим роком та високим профіцитом торгівлі послугами. Проте він зменшився порівняно з

попередніми кварталами через відновлення імпорту, тоді як нарощування експорту стримувалося нижчим урожаєм сільськогосподарських культур. На тлі значних виплат за зовнішніми зобов'язаннями, зберігався відплив капіталу. Це зумовило зниження валових міжнародних резервів порівняно з кінцем II кварталу, але зберігався їх приріст порівняно з початком року – до 26,5 мільярдів доларів США, або 4,5 місяця майбутнього імпорту.

У III кварталі 2020 року споживча інфляція залишалася практично незмінною (у вересні – 2,3% р/р), надалі перебуваючи за нижньою межею цільового діапазону 5% ± 1 в. п. Слабка інфляційна динаміка зумовлена збільшенням пропозиції продуктів харчування та зміною споживчої поведінки через поширення гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2. Ці фактори нейтралізували зворотний тиск на ціни з боку послаблення гривні, подорожчання енергоносіїв та відновлення економічної активності. Базова інфляція незначно сповільнилася (до 3,1% р/р у вересні). Попри низькі поточні показники інфляції тривало погіршення інфляційних очікувань бізнесу й населення.

У III кварталі 2020 року Національний банк проводив м'яку монетарну політику. Хоча Правління Національного банку двічі приймало рішення залишити облікову ставку незмінною – 6%, вона утримувалася нижче нейтрального рівня. Стимулююча монетарна політика спрямована на відновлення економіки в умовах помірної інфляції та невизначеності щодо подальшого перебігу пандемії в Україні та світі.

У січні – вересні 2020 року зведений бюджет виконано зі значним дефіцитом (59 мільярдів гривень), який сформувався за рахунок дефіциту державного бюджету (81,7 мільярда гривень). Дефіцит було профінансовано насамперед за рахунок боргових залучень та накопичених ресурсів на рахунках Уряду в попередні періоди. Попри значні боргові виплати, державний та гарантований державою борг збільшився. Вагомим чинником цього стала курсова переоцінка внаслідок послаблення курсу гривні, а додатковим – випуск державних цінних паперів для докапіталізації одного з державних банків.

У банківській системі зберігався значний профіцит ліквідності (визначений як сума коштів на коррахунках банків та в депозитних сертифікатах Національного банку), середньоденні обсяги якого в III кварталі 2020 року дещо знизилися за рахунок зменшення середньоденних залишків коштів на депозитних сертифікатах (за основною сумою до 111,1 мільярда гривень у вересні). Середньоденні залишки коштів на коррахунках банків практично не змінилися і становили 53,0 мільярда гривень.

Рейтингова агенція Moody's у червні 2020 року підвищила кредитний рейтинг України до рівня "B3" з рівня "Саа1",

який не змінювався з кінця 2018 року. Рейтингові агенції Standard&Poor's та Fitch у вересні 2020 року підтвердили свої рейтинги для України на рівні "B".

### ***Зміна операційного та політичного середовища в Україні упродовж дев'яти місяців 2020 року***

Поширення пандемії COVID-19 у світі та в Україні на початку 2020 року і запроваджені урядами більшості країн карантинні обмеження призвели до стрімкого зниження економічної активності в більшості країн світу, у тому числі й в Україні. В міру пом'якшення карантинних обмежень відбувалося поступове відновлення економічної активності. Проте ризики затяжного відновлення та тривалішого охолодження глобальної та української економіки зберігаються через стрімке підвищення рівня захворюваності з серпня 2020 року та повернення до жорсткіших карантинних заходів як в Україні, так і в світі.

Упродовж дев'яти місяців 2020 року українська економіка продовжувала перебувати під впливом нерозв'язаного збройного конфлікту в деяких районах Луганської та Донецької областей, а також складних політичних та економічних відносин із Росією.

Ці чинники можуть мати різноспрямований вплив на результати діяльності й фінансовий стан Національного банку. Однак міра такого впливу наразі не може бути достовірно визначеною. Керівництво Національного банку ретельно стежить за поточним станом розвитку подій і вживає необхідних заходів для послаблення впливу негативних чинників.

## 5. Кошти і депозити в іноземній валюті та банківських металах

	Примітка	На 30 вересня 2020 року	На 31 грудня 2019 року
(у мільйонах гривень)			
<b>Фінансові активи за амортизованою собівартістю</b>			
Готівкова іноземна валюта		18 908	589
Кошти на вимогу		20 866	14 085
Строкові депозити в іноземній валюті		30 148	74 848
Резерви під очікувані кредитні збитки за розміщеними депозитами в іноземній валюті за амортизованою собівартістю		(3)	(10)
<b>Усього фінансових активів за амортизованою собівартістю</b>		<b>69 919</b>	<b>89 512</b>
<b>Фінансові активи за справедливою вартістю з відображенням переоцінки в прибутках чи збитках</b>			
Кошти на вимогу для розрахунків за ф'ючерсними операціями	20	8	8
<b>Усього фінансових активів</b>		<b>69 927</b>	<b>89 520</b>
<b>Нефінансові активи</b>			
Строкові депозити і депозити на вимогу:			
у золоті		1 740	648
<b>Усього нефінансових активів</b>		<b>1 740</b>	<b>648</b>
<b>Усього коштів та депозитів в іноземній валюті та банківських металах</b>		<b>71 667</b>	<b>90 168</b>

До суми коштів на вимогу за амортизованою собівартістю станом на 30 вересня 2020 року включені залишки за рахунками спеціального призначення в сумі 54 мільйони гривень (станом на 31 грудня 2019 року – 97 мільйонів гривень), які є коштами, обмеженими до використання.

Для цілей консолідованого звіту про рух грошових коштів грошові потоки від строкових депозитів у золоті класифікуються як інвестиційна діяльність, а від депозитів на вимогу в золоті – як операційна діяльність.

Станом на 30 вересня 2020 року і 31 грудня 2019 року всі кошти і депозити в іноземній валюті не забезпечуються заставою.

Відшкодування всіх коштів і депозитів в іноземній валюті очікується протягом 12 місяців (станом на 31 грудня 2019 року – протягом 12 місяців).

## 6. Цінні папери нерезидентів

Станом на 30 вересня 2020 року цінні папери нерезидентів подані таким чином:

	Державні облігації	Цінні папери міжнародних агенцій, банків та інших емітентів	Усього
(у мільйонах гривень)			
<b>Цінні папери нерезидентів за справедливою вартістю через прибуток або збиток:</b>			
<b>Боргові цінні папери в розрізі емітентів:</b>			
цінні папери емітентів США:			
номіновані в доларах США	381 937	4 607	386 544
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	–	542	542
цінні папери емітентів держав ЄС:			
номіновані в доларах США	7 656	44 756	52 412
номіновані в євро	–	14 412	14 412
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	1 273	2 705	3 978
номіновані в юанях Женьміньюбі	–	422	422
цінні папери інших емітентів:			
номіновані в доларах США	7 329	98 469	105 798
номіновані в євро	1 647	33 979	35 626
номіновані в австралійських доларах	679	306	985
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	5 895	3 901	9 796
номіновані в юанях Женьміньюбі	333	16 963	17 296
номіновані в японських єнах	402	13 379	13 781
<b>Усього боргових цінних паперів</b>	<b>407 151</b>	<b>234 441</b>	<b>641 592</b>
<b>Інструменти капіталу:</b>			
акції Чорноморського банку торгівлі та розвитку	–	120	120
інвестиція в Міждержавний банк	–	1	1
<b>Усього інструментів капіталу</b>	<b>–</b>	<b>121</b>	<b>121</b>
<b>Усього цінних паперів нерезидентів за справедливою вартістю через прибуток або збиток</b>	<b>407 151</b>	<b>234 562</b>	<b>641 713</b>

За дев'ять місяців 2020 року процентні доходи за цінними паперами нерезидентів, уключені в проміжний скорочений консолідований звіт про сукупні доходи до результатів від операцій з фінансовими інструментами за справедливою вартістю через прибуток або збиток, становили 6 617 мільйонів гривень (за дев'ять місяців 2019 року – 5 453 мільйони гривень).

Відшкодування всіх цінних паперів нерезидентів очікується протягом 12 місяців, за винятком інструментів капіталу на загальну суму 121 мільйон гривень (станом на 31 грудня 2019 року – 121 мільйон гривень).

Цінні папери міжнародних агенцій, банків та інших емітентів уключають боргові цінні папери, випущені іноземними центральними та інвестиційними банками, міжнародними агенціями та іншими емітентами.

Станом на 31 грудня 2019 року цінні папери нерезидентів подані таким чином:

	Державні облігації	Цінні папери міжнародних агенцій, банків та інших емітентів	Усього
(у мільйонах гривень)			
<b>Цінні папери нерезидентів за справедливою вартістю через прибуток або збиток:</b>			
<b>Боргові цінні папери в розрізі емітентів:</b>			
цінні папери емітентів США:			
номіновані в доларах США	269 697	5 239	274 936
цінні папери емітентів держав ЄС:			
номіновані в доларах США	9 089	47 828	56 917
номіновані в євро	149	17 256	17 405
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	8 008	1 489	9 497
номіновані в юанях Женьміньюбі	–	3 808	3 808
цінні папери інших емітентів:			
номіновані в доларах США	4 167	68 734	72 901
номіновані в євро	1 315	37 712	39 027
номіновані в австралійських доларах	544	250	794
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	–	2 612	2 612
номіновані в юанях Женьміньюбі	270	13 655	13 925
номіновані в японських єнах	–	13 036	13 036
<b>Усього боргових цінних паперів</b>	<b>293 239</b>	<b>211 619</b>	<b>504 858</b>
<b>Інструменти капіталу:</b>			
акції Чорноморського банку торгівлі та розвитку	–	120	120
інвестиція в Міждержавний банк	–	1	1
<b>Усього інструментів капіталу</b>	<b>–</b>	<b>121</b>	<b>121</b>
<b>Усього цінних паперів нерезидентів за справедливою вартістю через прибуток або збиток</b>	<b>293 239</b>	<b>211 740</b>	<b>504 979</b>

Інформацію про номінальну вартість, купон та строки погашення боргових цінних паперів нерезидентів станом на 30 вересня 2020 року зазначено в таблиці нижче:

	Загальна номінальна вартість в іноземній валюті, у мільйонах	Загальна номінальна вартість у гривневому еквіваленті, у мільйонах гривень	Розмір купона, % річних	Періодичність сплати купона	Строки погашення
<b>Боргові цінні папери за справедливою вартістю із відображенням переоцінки в прибутках чи збитках у розрізі емітентів:</b>					
<b>Державні облигації:</b>					
цінні папери емітентів США:					
номіновані в доларах США	12 942	366 244	0,125–3,125	Кожні 6 місяців	Від 3,1 місяця до 4,8 року
цінні папери емітентів держав ЄС:					
номіновані в доларах США	266	7 539	0,29088–1,875	Щокварталу, 1 раз на рік	Від 16 днів до 2,6 року
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	35	1 274	0,1665	Щокварталу	1,1 року
цінні папери інших емітентів:					
номіновані в доларах США	251	7 103	0,75–2,625	Кожні 6 місяців	Від 4,5 місяця до 4,8 року
номіновані в євро	50	1 656	0,125	1 раз на рік	6,1 року
номіновані в австралійських доларах	30	612	2,25–5,5	Кожні 6 місяців	Від 2,1 року до 2,6 року
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	160	5 815	0,5–1,5	Кожні 6 місяців	Від 3,8 місяця до 2,8 року
номіновані в юанях Женьмінбї	80	330	2,95	Кожні 6 місяців	8,9 місяця
номіновані в японський єнах	1 500	402	0,02	Кожні 6 місяців	4,7 року
<b>Облигації міжнародних агенцій, банків та інших емітентів:</b>					
цінні папери емітентів США:					
номіновані в доларах США	161	4 567	0,43038–0,75	Щокварталу, кожні 6 місяців, 1 раз на рік	Від 1,2 року до 4,6 року
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	15	546	0,25	1 раз на рік	7 років
цінні папери емітентів держав ЄС:					
номіновані в доларах США	1 559	44 114	0–3,125	Щокварталу, кожні 6 місяців, 1 раз на рік, без сплати купона	Від 12 днів до 6,3 року
номіновані в євро	433	14 346	0–4	Щокварталу, 1 раз на рік, без сплати купона	Від 12 днів до 6,4 року
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	74	2 695	0-1	1 раз на рік, без сплати купона	Від 9,2 місяця до 2,2 року
номіновані в юанях Женьмінбї	100	415	4,5	Кожні 6 місяців	1,8 місяця
цінні папери інших емітентів:					
номіновані в доларах США	3 460	97 903	0–3,35	Щокварталу, кожні 6 місяців, 1 раз на рік, без сплати купона	Від 14 днів до 5 років
номіновані в євро	1 021	33 810	0–0,75	Щокварталу, 1 раз на рік, без сплати купона	Від 3,5 місяця до 4 років
номіновані в австралійських доларах	15	303	0,95	Щокварталу	1,1 року
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	107	3 896	0–0,44088	Щокварталу, 1 раз на рік, без сплати купона	Від 1,9 місяця до 2,8 року
номіновані в юанях Женьмінбї	4 119	17 098	0–4,8	Кожні 6 місяців, 1 раз на рік, без сплати купона	Від 1,7 місяця до 4,9 року
номіновані в японських єнах	50 000	13 396	0–0,42	Кожні 6 місяців, без сплати купона	Від 1,1 місяця до 4,1 року



Інформацію про номінальну вартість, купон та строки погашення боргових цінних паперів нерезидентів станом на 31 грудня 2019 року зазначено в таблиці нижче:

	Загальна номінальна вартість в іноземній валюті, у мільйонах	Загальна номінальна вартість у гривневному еквіваленті, у мільйонах гривень	Розмір купона, % річних	Періодичність сплати купона	Строки погашення
<b>Боргові цінні папери за справедливою вартістю із відображенням переоцінки в прибутках чи збитках у розрізі емітентів:</b>					
<b>Державні облигації:</b>					
цінні папери емітентів США:					
номіновані в доларах США	11 273	267 004	1,125–3,125	Щокварталу, кожні 6 місяців	Від 4,5 місяця до 2,9 року
цінні папери емітентів держав ЄС:					
номіновані в доларах США	381	9 024	1,5–2,5	Щокварталу, кожні 6 місяців, 1 раз на рік	Від 2,2 місяця до 2,6 року
номіновані в євро	6	145	0,375	1 раз на рік	3,1 року
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	256	7 950	0,5–4,75	Щокварталу, кожні 6 місяців	Від 2,2 місяця до 3,6 року
цінні папери інших емітентів:					
номіновані в доларах США	174	4 117	1,875–2,625	Щокварталу, кожні 6 місяців	Від 4,7 місяця до 4,4 року
номіновані в євро	50	1 321	0,125	1 раз на рік	6,9 року
номіновані в австралійських доларах	32	527	2–5,75	Кожні 6 місяців	Від 1,4 року до 2,9 року
номіновані в юанях Женьмінбї	80	269	2,95	Кожні 6 місяців	1,5 року
<b>Облігації міжнародних агенцій, банків та інших емітентів:</b>					
цінні папери емітентів США:					
номіновані в доларах США	219	5 187	1,375–2,75	Щокварталу, кожні 6 місяців	Від 3 місяців до 2 років
цінні папери емітентів держав ЄС:					
номіновані в доларах США	2 002	47 415	0–3,125	Щокварталу, кожні 6 місяців, 1 раз на рік, без сплати купона	Від 10 днів до 3,5 року
номіновані в євро	648	17 122	0–4	Щокварталу, 1 раз на рік, без сплати купона	Від 8 днів до 4,7 року
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	48	1 489	0–0,625	1 раз на рік, без сплати купона	Від 17 днів до 4,7 місяця
номіновані в юанях Женьмінбї	1 130	3 826	0–4,5	Кожні 6 місяців, без сплати купона	Від 1,4 місяця до 10,9 місяця
цінні папери інших емітентів:					
номіновані в доларах США	2 888	68 413	0–3,3	Щокварталу, кожні 6 місяців, без сплати купона	Від 10 днів до 4,5 року
номіновані в євро	1 422	37 572	0–0,75	Щокварталу, 1 раз на рік, без сплати купона	Від 14 днів до 4,8 року
номіновані в австралійських доларах	15	248	1,7517	Щокварталу	1,9 року
номіновані в англійських фунтах стерлінгів	84	2 606	0,875–1,17238	Щокварталу, 1 раз на рік	Від 3,1 місяця до 1,8 року
номіновані в юанях Женьмінбї	4 089	13 845	0–4,8	Кожні 6 місяців, 1 раз на рік, без сплати купона	Від 2,4 місяця до 2,3 року
номіновані в японських єнах	60 300	13 041	0–0,42	Кожні 6 місяців, без сплати купона	Від 1,2 місяця до 4,8 року

## 7. Авуари в СПЗ

Авуари в СПЗ – кошти до запитання в СПЗ на рахунку, який відкрито в МВФ для України.

Нижче наведено рух коштів за рахунками авуарів у СПЗ протягом дев'яти місяців 2020 року та аналогічного періоду 2019 року:

	2020 рік	2019 рік
	(у мільйонах гривень)	
<b>Залишок авуарів у СПЗ станом на 01 січня</b>	<b>234</b>	100
Надходження коштів від МВФ:		
на користь Уряду	55 259	–
Купівля СПЗ	35 091	49 247
Інші надходження та платежі	83	–
Погашення кредиту:		
від імені Національного банку (примітка 14)	(17 456)	(15 438)
від імені Уряду	(11 989)	(26 396)
Сплата комісій, пов'язаних з отриманням кредиту	(469)	–
Конвертація СПЗ в інші іноземні валюти:		
на користь Уряду	(55 259)	–
Сплата відсотків за користування позикою МВФ:		
від імені Національного банку	(3 764)	(4 686)
від імені Уряду	(1 482)	(2 020)
Сплата відсотків за користування коштами, отриманими за розподілом СПЗ:		
від імені Національного банку	(8)	(24)
від імені Уряду	(125)	(368)
Інші платежі	(1)	(1)
Доходи за авуарами в СПЗ	1	4
Курсові різниці	58	(120)
<b>Залишок авуарів у СПЗ станом на 30 вересня</b>	<b>173</b>	298

Упродовж дев'яти місяців 2020 року та дев'яти місяців 2019 року коштів від МВФ на користь Національного банку не надходило.

## 8. Цінні папери України

Станом на 30 вересня 2020 року цінні папери України подані таким чином:

	Державні цінні папери	Корпоративні цінні папери	Усього
(у мільйонах гривень)			
<b>Цінні папери за справедливою вартістю через прибуток або збиток:</b>			
в іноземній валюті:			
державні деривативи, номіновані в доларах США	1 123	–	1 123
<b>Усього цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток або збиток</b>	<b>1 123</b>	<b>–</b>	<b>1 123</b>
<b>Боргові цінні папери за амортизованою собівартістю:</b>			
у національній валюті:			
облігації внутрішньої державної позики	334 231	–	334 231
облігації інших державних установ	–	1 009	1 009
Резерви під очікувані кредитні збитки за облігаціями інших державних установ за амортизованою собівартістю	–	(120)	(120)
<b>Усього боргових цінних паперів за амортизованою собівартістю</b>	<b>334 231</b>	<b>889</b>	<b>335 120</b>
<b>Усього цінних паперів України</b>	<b>335 354</b>	<b>889</b>	<b>336 243</b>

Національний банк відповідно до Закону України “Про Національний банк України” здійснює операції з цінними паперами України лише на вторинному ринку.

Облігації внутрішньої державної позики (далі – ОВДП) емітовані Міністерством фінансів України і мають номінальну вартість 1 000 гривень кожна.

Упродовж дев'яти місяців 2020 року та у 2019 році Національним банком ОВДП не придбавалися.

Станом на 30 вересня 2020 року і 31 грудня 2019 року до облігацій інших державних установ віднесено облігації Державної іпотечної установи з додатковим забезпеченням у формі державної гарантії за зобов'язаннями емітента, що видані Кабінетом Міністрів України (далі – облігації ДІУ). Облігації ДІУ набуті у власність Національним банком у листопаді 2019 року за номінальною вартістю 946 мільйонів гривень та балансовою вартістю 938 мільйонів гривень на виконання мирової угоди в рахунок погашення зобов'язань українського банку за кредитами. Номінальна вартість однієї облігації ДІУ – 100 000 гривень.

Кожен державний дериватив має умовну суму в розмірі 1 000 доларів США або таку сукупну суму, яка є цілим кратним числом, що дорівнює 1 000 доларів США (далі – умовна сума). Виплати за державними деривативами залежать від досягнення певних показників валового внутрішнього продукту і показника приросту реального валового внутрішнього продукту за 2019–2038 роки.

У валовій балансовій вартості за державними цінними паперами впродовж дев'яти місяців 2020 року відбулися

зміни за рахунок погашення номінальної вартості державних цінних паперів на суму 12 500 мільйонів гривень. Упродовж дев'яти місяців 2020 року резерви під очікувані кредитні збитки за державними цінними паперами не формувалися.

Станом на 30 вересня 2020 року валова балансова вартість облігацій інших державних установ становила 1 009 мільйонів гривень, резерви під очікувані кредитні збитки – 120 мільйонів гривень (станом на 31 грудня 2019 року валова балансова вартість облігацій інших державних установ становила 953 мільйони гривень, резерви під очікувані кредитні збитки – 189 мільйонів гривень).

Відшкодування всіх цінних паперів України очікується пізніше ніж через 12 місяців від звітної дати, за винятком номінальної вартості ОВДП та облігацій інших державних установ і нарахованих процентів за борговими цінними паперами на загальну суму 22 132 мільйони гривень, які підлягають сплаті протягом 12 місяців від звітної дати (станом на 31 грудня 2019 року відшкодування всіх цінних паперів України очікувалося пізніше ніж через 12 місяців від звітної дати, за винятком номінальної вартості ОВДП та облігацій інших державних установ і нарахованих процентів за борговими цінними паперами на загальну суму 21 439 мільйонів гривень, які підлягали сплаті протягом 2020 року).

Станом на 31 грудня 2019 року цінні папери України подані таким чином:

	Державні цінні папери	Корпоративні цінні папери	Усього
(у мільйонах гривень)			
<b>Цінні папери за справедливою вартістю через прибуток або збиток:</b>			
в іноземній валюті:			
державні деривативи, номіновані в доларах США	987	–	987
<b>Усього цінних паперів за справедливою вартістю через прибуток або збиток</b>	<b>987</b>	<b>–</b>	<b>987</b>
<b>Боргові цінні папери за амортизованою собівартістю:</b>			
у національній валюті:			
облігації внутрішньої державної позики	345 440	–	345 440
облігації інших державних установ	–	953	953
Резерви під очікувані кредитні збитки за облігаціями інших державних установ за амортизованою собівартістю	–	(189)	(189)
<b>Усього боргових цінних паперів за амортизованою собівартістю</b>	<b>345 440</b>	<b>764</b>	<b>346 204</b>
<b>Усього цінних паперів України</b>	<b>346 427</b>	<b>764</b>	<b>347 191</b>

Інформацію про номінальну вартість, дохідність до погашення, купон та строки погашення цінних паперів України станом на 30 вересня 2020 року надано в таблиці нижче:

	Загальні номінальна вартість та умовна сума в гривневому еквіваленті, у мільйонах гривень	Загальні номінальна вартість та умовна сума в іноземній валюті, у мільйонах	Дохідність до погашення, % річних	Розмір купона, % річних	Періодичність сплати купона	Строки погашення
<b>Цінні папери за справедливою вартістю через прибуток або збиток:</b>						
в іноземній валюті:						
державні деривативи	1 241	44	–	–	–	До 19,7 року
<b>Боргові цінні папери за амортизованою собівартістю:</b>						
у національній валюті:						
облігації внутрішньої державної позики	324 577	–	7,59– 10,97	4,9–14,3	1 раз на рік, кожні 6 місяців	Від 4,4 місяця до 27,1 року
облігації інших державних установ	946	–	67,6	9,5	Кожні 6 місяців	1,6 місяця

Інформацію про номінальну вартість, дохідність до погашення, купон та строки погашення цінних паперів України станом на 31 грудня 2019 року надано в таблиці нижче:

	Загальні номінальна вартість та умовна сума в гривневому еквіваленті, у мільйонах гривень	Загальні номінальна вартість та умовна сума в іноземній валюті, у мільйонах	Дохідність до погашення, % річних	Розмір купона, % річних	Періодичність сплати купона	Строки погашення
<b>Цінні папери за справедливою вартістю через прибуток або збиток:</b>						
в іноземній валюті:						
державні деривативи	1 038	44	–	–	–	До 20,4 року
<b>Боргові цінні папери за амортизованою собівартістю:</b>						
у національній валюті:						
облігації внутрішньої державної позики	337 077	–	7,43– 13,01	4,9–14,5	1 раз на рік, кожні 6 місяців	Від 21 дня до 27,9 року
облігації інших державних установ	946	–	28,91	9,5	Кожні 6 місяців	10,7 місяця

## 9. Кредити банкам та іншим позичальникам

Кредити банкам та іншим позичальникам за цільовим призначенням класифікуються таким чином:

	На 30 вересня 2020 року	На 31 грудня 2019 року
	(у мільйонах гривень)	
Кредити, надані банкам для підтримання їх ліквідності:		
для стабілізації роботи банків	41 758	51 324
шляхом проведення тендерів Національним банком	20 000	386
овернайт	176	–
інші	10	10
Кредити, надані в рамках кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку	36	36
Інші	2	2
Резерв під очікувані кредитні збитки за кредитами банкам та іншим позичальникам	(36 672)	(37 915)
<b>Усього кредитів банкам та іншим позичальникам</b>	<b>25 310</b>	<b>13 843</b>

Сума кредитів банкам, за якими очікується відшкодування або сплата пізніше ніж за 12 місяців від звітної дати, становить 16 241 мільйон гривень за номінальною вартістю (станом на 31 грудня 2019 року – 7 621 мільйон гривень).

Протягом дев'яти місяців 2020 року Національний банк підтримував ліквідність банків через постійно діючу лінію рефінансування (кредити овернайт), рефінансування банків строком від 14 днів до 90 днів та від одного до п'яти років шляхом проведення тендерів [протягом 2019 року Національний банк підтримував ліквідність банків через постійно діючу лінію рефінансування (кредити овернайт), рефінансування банків строком до 14 днів шляхом проведення тендерів].

Станом на 30 вересня 2020 року валова балансова вартість кредитів, наданих банкам, становила 61 944 мільйони гривень, резерв під очікувані кредитні збитки за кредитами, наданими банкам, – 36 634 мільйони гривень (станом на 31 грудня 2019 року валова балансова вартість кредитів, наданих банкам, становила 51 720 мільйонів гривень, резерв під очікувані кредитні збитки – 37 877 мільйонів гривень).

Станом на 30 вересня 2020 року і 31 грудня 2019 року валова балансова вартість кредитів, наданих у межах кредитних ліній для підтримання малих і середніх підприємств за рахунок коштів, отриманих від Європейського банку реконструкції та розвитку, становила 38 мільйонів гривень, резерв під очікувані кредитні збитки – 38 мільйонів гривень.

## 10. Внески в рахунок квоти МВФ

Сума квоти – це спеціальний тип активу, який є внеском України як члена МВФ. Величина квоти залежить від економічного розвитку країни і визначається Радою керуючих МВФ. Квота визначає для країни-члена кількість голосів у МВФ, ліміти доступу до фінансових ресурсів МВФ та частку в розподілі СПЗ – одиниці обліку МВФ. Основна частина квоти України сплачена шляхом випуску Національним банком безпроцентного боргового зобов'язання на користь МВФ, а решта суми квоти зарахована на рахунки МВФ № 1 та № 2 (примітка 14).

Станом на 30 вересня 2020 року загальна сума квоти України становить 2 012 мільйонів СПЗ (80 136 мільйонів гривень за офіційним курсом гривні до СПЗ на кінець звітного періоду) (станом на 31 грудня 2019 року – 2 012 мільйонів СПЗ, або 65 894 мільйони гривень за офіційним курсом гривні до СПЗ на кінець року). Проценти за квотою не нараховуються. Внески в рахунок квоти є непоточним активом.

Резервна позиція в МВФ – це спеціальний тип активу, який утворюється в результаті обміну частини внеску в рахунок квоти на ліквідні вимоги держави-члена до МВФ. Резервна позиція є частиною валютних резервів країни.

Станом на 30 вересня 2020 року резервна позиція України в МВФ становить 241 031 СПЗ, або 10 мільйонів гривень за офіційним курсом гривні до СПЗ на кінець звітного періоду (станом на 31 грудня 2019 року – 241 031 СПЗ, або 8 мільйонів гривень за офіційним курсом гривні до СПЗ на кінець року).

## 11. Кошти банків

	На 30 вересня 2020 року	На 31 грудня 2019 року (у мільйонах гривень)
Кореспондентські рахунки:		
у національній валюті	52 035	52 438
в іноземній валюті	–	23 686
Кошти банків на рахунках зі спеціальним режимом використання:		
у національній валюті	1 784	1 959
в іноземній валюті	165	352
Кошти, розміщені як грошове покриття для забезпечення погашення заборгованості банку перед Національним банком:		
в іноземній валюті	4 691	9
<b>Усього коштів банків</b>	<b>58 675</b>	<b>78 444</b>

Кошти обов'язкових резервів обліковуються на кореспондентських рахунках банків у Національному банку в національній валюті.

Станом на 30 вересня 2020 року і 31 грудня 2019 року відсотки за залишками коштів, що формують обов'язкові резерви на кореспондентських рахунках, не нараховуються.

Станом на 30 вересня 2020 року і 31 грудня 2019 року не передбачено зарахування банками для покриття обов'язкових резервів будь-якого активу.

Кошти банків зі спеціальним режимом використання станом на 30 вересня 2020 року і 31 грудня 2019 року включають кошти для проведення розрахунків уповноваженими особами Фонду гарантування вкладів фізичних осіб на ліквідацію в разі припинення діяльності банків та в інших випадках, передбачених законодавством України та нормативно-правовими актами Національного банку.

Станом на 30 вересня 2020 року і 31 грудня 2019 року всі кошти банків мають строк погашення до 12 місяців.

## 12. Кошти державних та інших установ

	На 30 вересня 2020 року	На 31 грудня 2019 року
		(у мільйонах гривень)
Кошти бюджетів та бюджетних установ	39 954	36 277
Фонд гарантування вкладів фізичних осіб	3 674	2 498
Інші	148	207
<b>Усього коштів державних та інших установ</b>	<b>43 776</b>	<b>38 982</b>

Національний банк обслуговує кошти Державного бюджету України і місцевих бюджетів, які консолідовані на єдиному казначейському рахунку.

Відповідно до Закону України “Про Національний банк України” за залишками коштів бюджетних установ проценти не сплачуються, за коштами Фонду

гарантування вкладів фізичних осіб станом на 30 вересня 2020 року встановлена процентна ставка 5,75% (станом на 31 грудня 2019 року – 9,53%).

Станом на 30 вересня 2020 року і 31 грудня 2019 року всі кошти державних та інших установ мають строк погашення до 12 місяців.

## 13. Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком

Депозитний сертифікат Національного банку – один із монетарних інструментів, що є борговим зобов'язанням Національного банку в бездокументарній формі, який засвідчує розміщення в Національному банку коштів банків та їхнє право на отримання внесеної суми і процентів після закінчення встановленого строку. Дохідність депозитних сертифікатів установлюється відповідно до Основ процентної політики Національного банку з урахуванням її поточних цілей.

Упродовж дев'яти місяців 2020 року операції з розміщення депозитних сертифікатів здійснювалися на договірній основі з банками на один робочий день (депозити овернайт) та до 14 днів [у 2019 році операції з розміщення депозитних сертифікатів здійснювалися на договірній основі з банками на один робочий день (депозити овернайт) та до 14 днів].

Станом на 30 вересня 2020 року в обігу перебували депозитні сертифікати номінальною вартістю 1 мільйон гривень кожен строком розміщення від 1 до 7 днів, середньозважена дохідність за якими становила 5,79% річних (станом на 31 грудня 2019 року середньозважена дохідність – 12,73% річних, строк розміщення – від 6 до 14 днів). Середньозважена дохідність за розміщеними впродовж дев'яти місяців 2020 року депозитними сертифікатами становила 7,86% річних, початковий строк розміщення коштів – від 1 до 14 днів (у 2019 році – середньозважена дохідність – 15,18% річних, початковий строк розміщення – від 1 до 15 днів).

Станом на 30 вересня 2020 року і 31 грудня 2019 року всі депозитні сертифікати, емітовані Національним банком, мають строк погашення до 12 місяців.



## 14. Зобов'язання перед МВФ

	На 30 вересня 2020 року	На 31 грудня 2019 року (у мільйонах гривень)
Боргові зобов'язання на користь МВФ за купівлею СПЗ	185 978	168 385
Зобов'язання перед МВФ за розподілом СПЗ	3 245	2 671
Рахунок МВФ № 2	3	3
<b>Зобов'язання перед МВФ, крім зобов'язань зі сплати внеску за квотою</b>	<b>189 226</b>	<b>171 059</b>
Боргові зобов'язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою	79 925	65 721
Рахунок МВФ № 1	201	165
<b>Боргові зобов'язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою</b>	<b>80 126</b>	<b>65 886</b>
<b>Усього зобов'язань перед МВФ</b>	<b>269 352</b>	<b>236 945</b>

Зобов'язання перед МВФ за розподілом СПЗ – кошти, отримані Національним банком у результаті спеціального розподілу СПЗ.

Боргові зобов'язання на користь МВФ за купівлею СПЗ – кредити, отримані від МВФ на рахунки в Національному банку. Упродовж дев'яти місяців 2020 року та в 2019 році надходжень від МВФ на користь Національного банку не було (примітка 7).

Рахунок МВФ № 1 – гривневий рахунок МВФ у Національному банку, що використовується для відображення операцій з МВФ, пов'язаних із використанням та поверненням кредитів МВФ; рахунок МВФ № 2 – гривневий рахунок МВФ у Національному банку, що використовується для надходжень та адміністративних витратків МВФ у гривні на території України.

Боргові зобов'язання на користь МВФ зі сплати внеску за квотою – зобов'язання зі сплати квоти. Упродовж дев'яти місяців 2020 року та в 2019 році змін у боргових зобов'язаннях за квотою у зв'язку зі здійсненням адміністративних витрат МВФ у гривні не відбувалося.

Упродовж дев'яти місяців 2020 року та 2019 року змін у розмірі квоти не відбулося (примітка 10).

Упродовж дев'яти місяців 2020 року відбулося погашення зобов'язань перед МВФ на суму 469 мільйонів СПЗ (17 456 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату здійснення платежу, або 17 288 мільйонів гривень за річним курсом МВФ) [упродовж дев'яти місяців 2019 року відбулося погашення зобов'язань перед МВФ на суму 427 мільйонів СПЗ (15 438 мільйонів гривень за офіційним курсом на дату здійснення платежу, або 15 945 мільйонів гривень за річним курсом МВФ)] (примітка 7).

Усі зобов'язання перед МВФ є довгостроковими, крім залишків на рахунках МВФ № 1 і № 2, зобов'язань перед МВФ за розподілом СПЗ, зобов'язань перед МВФ за кредитом у сумі 588 мільйонів СПЗ (21 678 мільйонів гривень за річним курсом МВФ) та нарахованих відсотків за зобов'язаннями перед МВФ [у 2019 році – 469 мільйонів СПЗ (17 296 мільйонів гривень за річним курсом МВФ) та нарахованих відсотків за зобов'язаннями перед МВФ].

## 15. Зобов'язання з перерахування прибутку до розподілу до Державного бюджету України

Національний банк визначає прибуток до розподілу відповідно до статті 5 Закону України “Про Національний банк України”. Національний банк визначає прибуток до розподілу шляхом зменшення прибутку на суму нереалізованих доходів. Нереалізовані доходи, що стають реалізованими у наступних періодах, включаються до прибутку до розподілу у відповідних звітних періодах. Національний банк компенсує суму перевищення нереалізованих витрат над сумою резерву переоцінки коштами прибутку поточного року, а в разі їх недостатності – коштами загальних резервів.

Частина прибутку до розподілу, яка залишається після формування загальних резервів та підлягає сплаті до Державного бюджету України, перераховується після

підтвердження зовнішнім аудитом та затвердження Радою Національного банку річної фінансової звітності.

Відповідно до Закону України “Про Національний банк України” Національний банк не має права перераховувати до Державного бюджету України суму частини прибутку до розподілу більшу, ніж визначена в річній фінансовій звітності, що підтверджена зовнішнім аудитом та затверджена Радою Національного банку. Відповідно загальна сума коштів, яку Національний банк перерахував у 2020 році до Державного бюджету України, становить 42 722 мільйони гривень (у 2019 році Національним банком перераховано до Державного бюджету України 64 898 мільйонів гривень).

## 16. Грошові кошти та їх еквіваленти

	На 30 вересня 2020 року	На 31 грудня 2019 року (у мільйонах гривень)
Готівкова іноземна валюта	18 908	589
Кошти на вимогу (крім коштів, використання яких є обмеженим)	20 812	13 988
Розміщені короткострокові депозити з терміном погашення до трьох місяців (крім депозитів у золоті, банківських металів та коштів, використання яких є обмеженим)	30 146	74 808
Авуари в СПЗ	173	234
<b>Усього грошових коштів та їх еквівалентів</b>	<b>70 039</b>	<b>89 619</b>

Зміни в зобов'язаннях, зумовлені фінансовою діяльністю за дев'ять місяців 2020 року:

	Примітка	На 01 січня 2020 року	Зміни, зумовлені грошовими потоками	Проценти сплачені	Зміна валютних курсів	Процентні витрати нараховані	Інші	На 30 вересня 2020 року
(у мільйонах гривень)								
Банкноти і монети в обігу		425 256	90 752	–	–	–	–	516 008
Зобов'язання перед МВФ	14	236 945	(17 456)	(3 772)	49 898	3 715	22	269 352
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком		151 932	(29 393)	(9 036)	–	8 889	179	122 571

Національний банк класифікує сплачені проценти як грошові кошти від операційної діяльності в Проміжному скороченому консолідованому звіті про рух грошових коштів.

Зміни в зобов'язаннях, зумовлені фінансовою діяльністю за дев'ять місяців 2019 року:

	Примітка	На 01 січня 2019 року	Зміни, зумовлені грошовими потоками	Проценти сплачені	Зміна валютних курсів	Процентні витрати нараховані	Інші	На 30 вересня 2019 року
(у мільйонах гривень)								
Банкноти і монети в обігу		400 334	(9 120)	–	–	–	–	391 214
Зобов'язання перед МВФ	14	294 762	(15 438)	(4 710)	(42 224)	4 965	205	237 560
Строкові депозити		41	(41)	–	–	–	–	–
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком		61 867	(2 096)	(6 572)	–	6 637	(22)	59 814

## 17. Процентні доходи та витрати

	За період, що закінчився 30 вересня 2020 року		За період, що закінчився 30 вересня 2019 року	
	За поточний квартал	Наростаючим підсумком з початку року	За поточний квартал	Наростаючим підсумком з початку року
(у мільйонах гривень)				
<b>Процентні доходи</b>				
Доходи за цінними паперами України за амортизованою собівартістю	5 051	18 910	4 358	24 080
Доходи за кредитами банкам та іншим позичальникам	470	1 489	768	2 323
Доходи за коштами та депозитами в іноземній валюті	16	254	270	935
Доходи за авуарами в СПЗ	–	1	1	4
Доходи за внутрішнім державним боргом	36	108	39	99
Інші	6	11	24	4
<b>Усього процентних доходів за ефективною ставкою</b>	<b>5 579</b>	<b>20 773</b>	<b>5 460</b>	<b>27 445</b>
<b>Процентні витрати</b>				
Витрати за депозитними сертифікатами, що емітовані Національним банком	(1 539)	(8 877)	(2 016)	(6 605)
Витрати за операціями з МВФ	(1 293)	(3 715)	(1 567)	(4 964)
Витрати за коштами Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	(60)	(143)	(17)	(126)
Витрати за отриманими кредитами	(22)	(73)	(33)	(106)
<b>Усього процентних витрат за ефективною ставкою</b>	<b>(2 914)</b>	<b>(12 808)</b>	<b>(3 633)</b>	<b>(11 801)</b>
Процентні витрати за коштами на вимогу та строковими депозитами з від'ємною ставкою	(26)	(82)	(38)	(66)
<b>Чистий процентний дохід</b>	<b>2 639</b>	<b>7 883</b>	<b>1 789</b>	<b>15 578</b>

До інших процентних доходів віднесено процентні доходи за кредитами, наданими працівникам.

Національний банк у 2019 році змінив представлення витрат за фінансовими активами з від'ємною ставкою. У консолідованому звіті про сукупні доходи за дев'ять місяців 2019 року витрати за розміщеними коштами з від'ємною ставкою наведено в статті "Процентні витрати" (38 мільйонів за поточний квартал 2019 року та 66 мільйонів гривень за дев'ять місяців 2019 року). Для забезпечення послідовного представлення інформації відповідні витрати за дев'ять місяців 2019 року перенесено зі статей "Доходи за коштами та депозитами в іноземній валюті" (16 мільйонів гривень за поточний

квартал 2019 року та 26 мільйонів гривень за дев'ять місяців 2019 року) та "Комісійні витрати" консолідованого звіту про сукупні доходи (22 мільйони гривень за поточний квартал 2019 року та 40 мільйонів гривень за дев'ять місяців 2019 року).

Упродовж дев'яти місяців 2020 року до складу доходів за цінними паперами України за амортизованою собівартістю включено доходи за інфляційними ОВДП у розмірі 3 939 мільйонів гривень (за аналогічний період 2019 року – 8 017 мільйонів гривень).

## 18. Витрати на утримання персоналу

	За період, що закінчився 30 вересня 2020 року		За період, що закінчився 30 вересня 2019 року	
	За поточний квартал	Наростаючим підсумком з початку року	За поточний квартал	Наростаючим підсумком з початку року
(у мільйонах гривень)				
Заробітна плата персоналу	396	1 111	353	1 063
Єдиний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та внески до недержавних пенсійних фондів	90	258	78	236
Матеріальна допомога та інші соціальні виплати	1	3	1	4
Інші	5	12	3	10
<b>Усього витрат на утримання персоналу</b>	<b>492</b>	<b>1 384</b>	<b>435</b>	<b>1 313</b>

## 19. Адміністративно-господарські та інші витрати

	За період, що закінчився 30 вересня 2020 року		За період, що закінчився 30 вересня 2019 року	
	За поточний квартал	Наростаючим підсумком з початку року	За поточний квартал	Наростаючим підсумком з початку року
	(у мільйонах гривень)			
Консультаційні та юридичні послуги	3	14	21	55
Амортизаційні відрахування	51	150	51	160
Експлуатаційні та господарські витрати	34	103	33	113
Витрати на утримання необоротних матеріальних та нематеріальних активів	41	99	38	110
Податки, збори та обов'язкові платежі	6	18	6	21
Витрати на службові відрядження	1	7	6	18
Витрати на послуги та обслуговування телекомунікацій	8	17	6	16
Витрати Банкотно-монетного двору, що не включаються до собівартості продукції	76	230	92	303
Відшкодування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб за утримання та продаж застави	167	186	6	6
Збиток від вибуття основних засобів та нематеріальних активів	–	77	2	2
Витрати на утримання та продаж застави	12	15	1	1
Повернення раніше сплачених штрафів комерційним банкам	16	16	–	–
Вартість реалізованих послуг комплексу очисних споруд	4	11	3	11
Виплати членам Ради Національного банку	4	11	3	9
Інші	10	45	23	35
<b>Усього адміністративно-господарських та інших витрат</b>	<b>433</b>	<b>999</b>	<b>291</b>	<b>860</b>

Сума амортизації за дев'ять місяців 2020 року не включає амортизацію в сумі 128 мільйонів гривень (за дев'ять місяців 2019 року – 165 мільйонів гривень), що нарахована на основні засоби, які використовуються для виготовлення банкнотного паперу, банкнот, монет та іншої продукції, та включена до статті “Витрати, пов'язані з виготовленням банкнот, монет, сувенірної та іншої продукції” консолідованого звіту про сукупні доходи.

Національний банк у 2019 році змінив представлення витрат Банкотно-монетного двору, що не включаються до собівартості продукції. Для забезпечення послідовного

представлення інформації за дев'ять місяців 2019 року відповідні витрати у сумі 92 мільйони гривень за поточний квартал 2019 року та 303 мільйони гривень за дев'ять місяців 2019 року перенесено зі статті “Витрати, пов'язані з виготовленням банкнот, монет, сувенірної та іншої продукції” до статті “Адміністративно-господарські та інші витрати” консолідованого звіту про сукупні доходи й розкриті в цій примітці.

До інших витрат віднесено витрати на аудит, на підтримання програмного забезпечення, інші операційні витрати, що пов'язані з обробленням грошей тощо.

## 20. Умовні зобов'язання, зобов'язання з надання кредитів і похідні фінансові інструменти

**Зобов'язання з капітальних вкладень**

Станом на 30 вересня 2020 року Національний банк мав зобов'язання з капітальних вкладень, які стосувалися придбання, будівництва та поліпшення основних засобів і нематеріальних активів, на загальну суму 341 мільйон гривень (станом на 31 грудня 2019 року – 175 мільйонів гривень).

**Зобов'язання з надання кредитів**

Станом на 30 вересня 2020 року і 31 грудня 2019 року Національний банк мав зобов'язання з кредитування Фонду гарантування вкладів фізичних осіб у межах

відкритої відкритої відновлюваної кредитної лінії на загальну суму 2 000 мільйонів гривень.

**Похідні фінансові інструменти**

Відповідно до Угоди про управління інвестиціями та надання консультативних послуг між Міжнародним банком реконструкції та розвитку і Національним банком із жовтня 2013 року здійснюються операції з ф'ючерсами для регулювання процентного ризику.

Станом на 30 вересня 2020 року Національний банк мав 254 довгих біржових процентних ф'ючерсних контрактів із терміном виконання в грудні 2020 року, умовна вартість

яких становить 906 мільйонів гривень, або 32 мільйони доларів США (станом на 31 грудня 2019 року – 269 довгих біржових процентних ф'ючерсних контрактів із терміном виконання в березні 2020 року, умовна вартість яких становить 1 373 мільйони гривень, або 58 мільйонів доларів США, та 90 коротких біржових процентних ф'ючерсних контрактів із термінами виконання з червня 2020 року до грудня 2020 року, умовна вартість яких становить 524 мільйони гривень, або 22 мільйони доларів США). Кошти для розрахунків за ф'ючерсними операціями в сумі 8 мільйонів гривень (у 2019 році – 8 мільйонів гривень) оцінено за справедливою вартістю та включено до складу коштів і депозитів в іноземній валюті (примітка 5).

## 21. Справедлива вартість фінансових активів та зобов'язань

Національний банк визначає справедливу вартість фінансових активів і зобов'язань, використовуючи ринкову інформацію (за її наявності) і відповідні методики оцінки. Проте для тлумачення ринкової інформації з метою визначення розрахункової справедливої вартості неодмінно потрібне професійне судження.

### **Фінансові активи та зобов'язання за справедливою вартістю.**

До фінансових інструментів за справедливою вартістю належать цінні папери нерезидентів, похідні фінансові інструменти.

Справедлива вартість цінних паперів нерезидентів визначається на підставі котирувань на активному ринку (вхідні дані 1-го рівня) або інших котирувань (консенсусна ціна тощо) з торгово-інформаційних систем, які можна спостерігати на активному ринку (вхідні дані 2-го рівня) або, якщо немає інформації про котирування, на підставі дисконтованих грошових потоків та вхідних даних 3-го рівня (дохідність цінних паперів під час їх первинного розміщення емітентом та припущення щодо незмінності цієї дохідності до дати погашення відповідних цінних паперів, ураховуючи короткі строки до погашення).

Справедлива вартість похідних фінансових інструментів визначається на підставі котирувань на активному ринку (вхідні дані 1-го рівня).

### **Фінансові активи та зобов'язання за амортизованою собівартістю.**

Національний банк визначив, що справедлива вартість певних фінансових активів і зобов'язань за амортизованою собівартістю суттєво не відрізняється від їх балансової вартості для цілей розкриття справедливої вартості. До цих фінансових активів і зобов'язань належать кошти і депозити в іноземній валюті, авуари в СПЗ та внески в рахунок квоти МВФ, інші фінансові активи, банкноти і монети в обігу, кошти банків, кошти державних та інших установ, депозитні сертифікати

### **Судові процедури**

До Національного банку під час його діяльності пред'являються певні претензії і позови. Станом на 30 вересня 2020 року і 31 грудня 2019 року за судовими позовами, за якими Національний банк оцінює ймовірність настання можливих збитків невисокою, зобов'язання не створювалося.

За позовами, за якими Національний банк оцінює ймовірність настання можливих збитків високою, визнане відповідне забезпечення, яке станом на 30 вересня 2020 року становить 226 мільйонів гривень (на 31 грудня 2019 року – 131 мільйон гривень).

Національного банку та зобов'язання перед МВФ, інші фінансові зобов'язання.

До фінансових інструментів за амортизованою собівартістю, справедлива вартість яких може суттєво відрізнятися від їх балансової вартості, належать цінні папери України, внутрішній державний борг у національній валюті, кредити банкам та іншим позичальникам. Усі ці фінансові інструменти не мають активного ринку.

Справедливу вартість тих фінансових активів і зобов'язань, для яких немає активного ринку, Національний банк розраховує для розкриття в консолідованій фінансовій звітності за методом дисконтування грошових потоків. Зазначена модель ураховує майбутні процентні платежі та погашення основної суми заборгованості, строки погашення та ставку дисконтування.

Справедливу вартість цінних паперів України Національний банк визначає на підставі:

для довгострокових інфляційних державних облігацій – вхідних даних 2-го рівня (спот-ставок, розрахованих на основі кривої безкупонної дохідності, побудованої за даними фактично укладених та виконаних договорів з ОВДП із застосуванням параметричної моделі Свенссона, та фактичних значень індексу споживчих цін за місячний період до попереднього місяця з вересня 2019 року до серпня 2020 року) та 3-го рівня (консенсусний прогноз значень індексу споживчих цін на наступні п'ять років зі щомісячного видання FOCUSECONOMICS за вересень 2020 року та цільові значення індексу споживчих цін, визначені Національним банком на період з 6-го до 30-го року);

для інших державних облігацій України – вхідних даних 2-го рівня (спот-ставок, розрахованих на основі кривої безкупонної дохідності, побудованої за даними фактично укладених та виконаних договорів з ОВДП із застосуванням параметричної моделі Свенссона);

для облігацій інших державних установ – вхідних даних 2-го рівня (спот-ставок, розрахованих на основі кривої безкупонної дохідності, побудованої за даними фактично укладених та виконаних договорів з ОВДП із застосуванням параметричної моделі Свенссона) та 3-го рівня (премії за ризик цінних паперів порівняно з ризиком ОВДП, визначеної з використанням експертних суджень на рівні 4 439 базисних пунктів, що враховує наявність гарантій Уряду для цих цінних паперів).

Як ставка дисконтування для визначення справедливої вартості внутрішнього державного боргу в національній

валюті використовується середньозважена ставка Національного банку за всіма інструментами рефінансування (вхідні дані 3-го рівня).

Як ставка дисконтування для визначення справедливої вартості кредитів, наданих банкам та іншим позичальникам, використовується ринкова ставка (облікова ставка Національного банку) плюс 1,5% на дату розрахунку (вхідні дані 3-го рівня).

Використані ставки дисконтування були такими:

	На 30 вересня 2020 року	На 31 грудня 2019 року
	Ставка дисконтування, у % річних	Ставка дисконтування, у % річних
Цінні папери України в національній валюті:		
облігації внутрішньої державної позики	7,59–10,97	7,43–13,01
облігації інших державних установ	67,60	28,91
Внутрішній державний борг у національній валюті (1994–1996 роки)	6,21	14,51
Кредити банкам та іншим позичальникам у національній валюті	7,5	15,0

У наведеній нижче таблиці подано балансову вартість та оцінку справедливої вартості фінансових активів, які не відображаються в проміжному скороченому консолідованому звіті про фінансовий стан Національного банку за їх справедливою вартістю:

	На 30 вересня 2020 року		На 31 грудня 2019 року	
	Балансова вартість	Справедлива вартість	Балансова вартість	Справедлива вартість
(у мільйонах гривень)				
Цінні папери України в національній валюті:				
облігації внутрішньої державної позики	334 231	315 676	345 440	332 362
облігації інших державних установ	889	918	764	824
<b>Усього цінних паперів України, які не відображаються за справедливою вартістю</b>	<b>335 120</b>	<b>316 594</b>	<b>346 204</b>	<b>333 186</b>
Внутрішній державний борг	1 659	1 892	1 727	1 307
<b>Кредити банкам та іншим позичальникам</b>	<b>25 310</b>	<b>24 548</b>	<b>13 843</b>	<b>14 068</b>

Беручи до уваги, що розрахунки оціночної справедливої вартості ґрунтуються на певних припущеннях, слід урахувати те, що надана інформація може не повністю відображати вартість, яка може бути реалізована.



Справедлива вартість фінансових інструментів за рівнями її оцінки розподілялася таким чином:

	На 30 вересня 2020 року			На 31 грудня 2019 року		
	Рівень 1	Рівень 2	Рівень 3	Рівень 1	Рівень 2	Рівень 3
(у мільйонах гривень)						
<b>Активи, які оцінені за справедливою вартістю:</b>						
Кошти та депозити в іноземній валюті (ф'ючерси)	8	–	–	8	–	–
Цінні папери нерезидентів, які обліковуються за справедливою вартістю	477 245	137 083	27 385	429 937	41 642	33 400
Цінні папери України за справедливою вартістю:						
в іноземній валюті						
державні деривативи	1 123	–	–	987	–	–
<b>Активи, справедлива вартість яких розкривається:</b>						
Цінні папери України						
в національній валюті:						
облігації внутрішньої державної позики	–	187 821	127 855	–	199 209	133 153
облігації інших державних установ	–	–	918	–	–	824
Внутрішній державний борг	–	–	1 892	–	–	1 307
Кредити банкам та іншим позичальникам	–	–	24 548	–	–	14 068

Упродовж дев'яти місяців 2020 року не відбувалося суттєвих переведень фінансових інструментів між 1-м і 2-м рівнями оцінки справедливої вартості, а також не відбувалося переведень фінансових інструментів до 3-го рівня оцінки справедливої вартості або з нього.

Довгострокові інфляційні ОВДП, справедлива вартість яких розкривається, включені до 3-го рівня оцінки справедливої вартості.

Зміну справедливої вартості цінних паперів нерезидентів, що оцінюються на дату звітності за справедливою вартістю та включені до 3-го рівня оцінки справедливої вартості, представлено таким чином:

<b>Справедлива вартість цінних паперів нерезидентів, які оцінені за справедливою вартістю з відображенням переоцінки в прибутках чи збитках та віднесені до 3-го рівня оцінки</b>	
(у мільйонах гривень)	
<b>Цінні папери нерезидентів станом на 31 грудня 2018 року</b>	<b>40 307</b>
Доходи/(витрати)	(8 389)
Придбані цінні папери нерезидентів	38 497
Погашені цінні папери нерезидентів	(34 345)
<b>Цінні папери нерезидентів станом на 30 вересня 2019 року</b>	<b>36 070</b>
<b>Цінні папери нерезидентів станом на 31 грудня 2019 року</b>	<b>33 400</b>
Доходи/(витрати)	(10 401)
Придбані цінні папери нерезидентів	4 386
Погашені цінні папери нерезидентів	–
<b>Цінні папери нерезидентів станом на 30 вересня 2020 року</b>	<b>27 385</b>

Середньозважена модифікована дюрація за фінансовими активами за справедливою вартістю, що належать до 3-го рівня ієрархії справедливої вартості (крім інструментів капіталу за справедливою вартістю з відображенням переоцінки в прибутках чи збитках), становить 0,46 станом на 30 вересня 2020 року (0,36 – станом на 31 грудня 2019 року). Збільшення ставок дохідності, що використовувалися для визначення справедливої вартості таких фінансових активів станом

на 30 вересня 2020 року (вхідні дані 3-го рівня), на 1 базисний пункт призведе до зменшення справедливої вартості відповідних активів на 125 мільйонів гривень (станом на 31 грудня 2019 року – 121 мільйон гривень), а зменшення цих ставок дохідності на 1 базисний пункт – до збільшення справедливої вартості активів на 125 мільйонів гривень (станом на 31 грудня 2019 року – 121 мільйон гривень).



## 22. Подання фінансових інструментів за категоріями оцінки

Відповідно до МСФЗ 9 “Фінансові інструменти” Національний банк відносить свої фінансові активи до таких категорій: за справедливою вартістю з відображенням переоцінки в прибутках чи збитках та амортизованою собівартістю.

Усі фінансові зобов'язання Національного банку відображаються за амортизованою собівартістю.

Станом на 30 вересня 2020 року фінансові активи розподілялися за категоріями оцінки таким чином:

	Активи за справедливою вартістю з відображенням переоцінки в прибутках чи збитках	Активи за амортизованою собівартістю	Усього
(у мільйонах гривень)			
<b>Фінансові активи</b>			
Кошти та депозити в іноземній валюті	8	69 919	<b>69 927</b>
Цінні папери нерезидентів	641 713	–	<b>641 713</b>
Авуари в СПЗ	–	173	<b>173</b>
Цінні папери України	1 123	335 120	<b>336 243</b>
Кредити банкам та іншим позичальникам	–	25 310	<b>25 310</b>
Внутрішній державний борг	–	1 659	<b>1 659</b>
Внески в рахунок квоти МВФ	–	80 136	<b>80 136</b>
Інші фінансові активи	5	6 726	<b>6 731</b>
<b>Усього фінансових активів</b>	<b>642 849</b>	<b>519 043</b>	<b>1 161 892</b>

Станом на 31 грудня 2019 року фінансові активи розподілялися за категоріями оцінки таким чином:

	Активи за справедливою вартістю з відображенням переоцінки в прибутках чи збитках	Активи за амортизованою собівартістю	Усього
(у мільйонах гривень)			
<b>Фінансові активи</b>			
Кошти та депозити в іноземній валюті	8	89 512	<b>89 520</b>
Цінні папери нерезидентів	504 979	–	<b>504 979</b>
Авуари в СПЗ	–	234	<b>234</b>
Цінні папери України	987	346 204	<b>347 191</b>
Кредити банкам та іншим позичальникам	–	13 843	<b>13 843</b>
Внутрішній державний борг	–	1 727	<b>1 727</b>
Внески в рахунок квоти МВФ	–	65 894	<b>65 894</b>
Інші фінансові активи	8	228	<b>236</b>
<b>Усього фінансових активів</b>	<b>505 982</b>	<b>517 642</b>	<b>1 023 624</b>

## 23. Операції зі зв'язаними сторонами

Для складання цієї консолідованої фінансової звітності сторони вважаються зв'язаними, якщо вони перебувають під спільним контролем або якщо одна з них має змогу контролювати іншу чи може мати суттєвий вплив на іншу сторону під час прийняття фінансових та управлінських рішень, як зазначено в МСБО 24 "Розкриття інформації

про зв'язані сторони". Під час розгляду всіх відносин, що можуть виникати між зв'язаними сторонами, увага приділяється суті цих відносин, а не лише їх юридичній формі. До зв'язаних сторін Національного банку належать Уряд, організації, які перебувають під контролем держави, провідний управлінський персонал тощо.

Національний банк під час своєї діяльності здійснює операції зі зв'язаними сторонами. Нижче зазначено залишки за цими операціями станом на 30 вересня 2020 року та 31 грудня 2019 року:

	Примітки	На 30 вересня 2020 року			На 31 грудня 2019 року		
		Уряд та організації під контролем держави	Асоційовані компанії	Інші зв'язані сторони	Уряд та організації під контролем держави	Асоційовані компанії	Інші зв'язані сторони
(у мільйонах гривень)							
Цінні папери України	8	336 243	–	–	347 191	–	–
Кредити банкам та іншим позичальникам		7 657	–	–	11 989	–	–
Резерв під кредити банкам та іншим позичальникам		(4 092)	–	–	(4 346)	–	–
Внутрішній державний борг		1 659	–	–	1 727	–	–
Інші активи		6 389	30	–	49	30	–
Кошти банків		27 965	–	–	51 564	–	–
Кошти державних та інших установ		40 007	–	1	36 277	108	3
Кошти Фонду гарантування вкладів фізичних осіб	12	3 674	–	–	2 498	–	–
Зобов'язання з перерахування прибутку до розподілу до бюджету	15	–	–	–	42 722	–	–
Депозитні сертифікати, що емітовані Національним банком		37 533	–	–	56 185	–	–
Інші зобов'язання		9	–	–	5	–	–

До інших зв'язаних сторін включено залишки на рахунку Корпоративного недержавного пенсійного фонду Національного банку.

Умови зазначених вище операцій були такими:

за довгостроковими кредитами державним банкам (які включено до кредитів банкам та іншим позичальникам у наведеній вище таблиці) станом на 31 грудня 2019 року встановлена процентна ставка від 14,25% до 16,00% річних;

за коштами державних та інших установ станом на 30 вересня 2020 року та 31 грудня 2019 року відсотки не нараховувалися;

за коштами Фонду гарантування вкладів фізичних осіб станом на 30 вересня 2020 року встановлена процентна ставка 5,75% (станом на 31 грудня 2019 року – 9,53%);

за залишками коштів обов'язкових резервів, перерахованих державними банками на кореспондентський рахунок у Національному банку (які включено до коштів банків у наведеній вище таблиці), відсотки не нараховуються (станом на 31 грудня 2019 року за залишками коштів обов'язкових резервів, перерахованих державними банками на кореспондентський рахунок у Національному банку відсотки не нараховувалися) (примітка 11).

Умови операцій із внутрішнім державним боргом та цінними паперами України розкрито у відповідних примітках.

У наведеній нижче таблиці зазначено статті доходів і витрат за операціями зі зв'язаними сторонами:

	За період, що закінчився 30 вересня 2020 року			За період, що закінчився 30 вересня 2019 року		
	Уряд та організації під контролем держави	Асоційовані компанії	Інші зв'язані сторони	Уряд та організації під контролем держави	Асоційовані компанії	Інші зв'язані сторони
	(у мільйонах гривень)					
Процентні доходи	19 432	–	–	25 695	–	–
Процентні витрати	(3 423)	–	–	(1 239)	–	–
Комісійні доходи	73	–	–	74	–	–
Інші доходи	352	4	–	329	52	–
Витрати на утримання персоналу	–	–	(26)	–	–	(26)
Інші витрати	(495)	–	(27)	(140)	–	(26)
Чисте зменшення резервів	18	–	–	77	–	–

Відповідно до Закону України “Про Національний банк України” послуги для Державної казначейської служби України надаються Національним банком безоплатно.

Упродовж дев'яти місяців 2020 року короткострокові виплати (заробітна плата) провідному управлінському персоналу становили 26,4 мільйона гривень, у тому числі винагорода членам Ради Національного банку – 10,8

мільйона гривень [упродовж дев'яти місяців 2019 року короткострокові виплати (заробітна плата) провідному управлінському персоналу становили 26 мільйонів гривень, у тому числі винагорода членам Ради Національного банку – 9 мільйонів гривень]. Сальдо заборгованості за виданими управлінському персоналу кредитами станом на 30 вересня 2020 року та станом на 30 вересня 2019 року немає.

27 листопада 2020 року  
м. Київ, Україна